

ČERVENÁ 7
KINEMATOGRAFICKÉ
POVIEDKY
NÁVRAT

PETER
JILEMNICKÝ

SPISY
1

NAKLADATELSTVO
PRAVDA

VEĽKÁ UDALOSŤ

Vo svete sa robia veľké veci. Nemusíme byť ani v New Yorku, aby sme pochopili mohutnosť, nemusíme byť v Tokiu, aby sme pochopili diskretnosť krásy, a nemusíme ani dôjsť na Tahiti, aby nás obklopilo volanie slávneho života.

Kaviareň City je svet mravcov. Mizerný a ťažký dej, ktorý z nás tvorí ľudí s uličníckou hlavou a tackavým, krásou opitým krokom, vykvitne i v zime ružami za stolčekmi z imitovaného mramoru. Ten konglomerát leží nám pred očami a na ňom je rozostretá žiara, voniaca žiara kávových plantáží brazílskych, a ešte je to pohárik vody, v ktorom sa bolestne lámu žiarovky v spektrálnych farbách radosti i odpúšťania. Ľudia sa prišli vyhovoriť, ľudia sa prišli zabaviť; pretože každá molekula života musí mať vlastnosti tých udalostí, z ktorých ju tká dvadsaťštyri denných hodín.

Dômysel ľudský vyvrcholil v časovom rozdelení dňa, a každá tá časová jednotka musí mať svoju osobitnú vôňu, nuansu a dynamiku. V najrannejšom čase sú to vozíky predavačov, čo predávajú najkrajšiu modifikáciu augustového slnka v usmievajúcich sa jabĺčkach. Ale ostatne to ráno je sivý popol večer vyhasnutých kachiel so závojom hmiel, čo ostali z nočných bakchanálií rozvešané po fasádach meštiackych domov a drôtených linkách, po ktorých tečie prúdiaca pieseň dvadsiateho storočia.

Neskôr už sú to červené, volajúce hlavy slúžok, čo ešte dnes kolo pása pociťujú kliešte vojenských rúk a kamenné slová o radosti života, sú to tučné paničky, zo záhybov ich šiat páchne hnilobou morálka manželskej spálne, a sú to úradníci so zohýbaným chrbtom a študenti, v ktorých straší nesmrteľnosť a vzorec škrobovej hydrolýzy. Ulica sa už usmieva do chmúrnych oblokov kaviarne a sľubuje miešanie základných farieb.

Obed – ten nemá farby žiadnej. Poludnie je hlad dravých zubov a nedočkavého pažeráka, ktorý je najodpornejšou, pretože najskutočnejšou skutočnosťou ľudskej spoločnosti. My básnici, čo sa kamarátíme s ulicou a dievčatami a kávou za dve koruny raz do týždňa, sme ranení touto skutočnosťou, pretože nám hatí sny o poetizme životného dejstva a je Charpentierom, čo dáva úder medzi oči v nádhernom ringu boxmatchu. Chceli sme dôverné farbičky, delikátne pastelý života prehniesť svojimi širokými očami, a nesmieme, pretože pažerák je najskutočnejšia skutočnosť a zažije jed i krásu. Musíme sa podrobiť životu vecí, čo nami prestupujú, ktoré nás inkrustujú ako kremičitany v prhlavách, máme žily naplnené všetkými bolesťami i radosťami, ktoré stúpajú do hláv ako ťažká vôňa intímneho rokoka. Ale poludnie so zástupmi ľudí rozstriečne sa na všetky strany ako kvapka dažďa, čo padá na zem. Automobilové výkriky rozmrvi čiernu a ťažkú smolu, čo tečie ulicami...

Nastáva hodina odpoľudňajšej siesty.

Fabriky zachrchlia tuberkulózou robotníkov a riaditelia bankových domov sa spoľahnú na dobrotivú nosnosť perzských otomanov. Ich matematicko-konstruktívny mozog prejaví svoju živočíšnosť chrápaním ružových snov, v ktorých sú dva kvety rozličnej farby: „má dať“ a „dať“ v zvrátenom pomere potenciálnom. Drahý porcelán zvoní pod rukami slúžok ako hudba tramvají a žalúdok mesta spracuje všetko, čo spadá do jeho vznešenej kompetencie.

V mesiaci decembri severná pologuľa zeme je najviac odklonená od slnka, a preto odpoľudňajšia siesta otvorí oči zlatým blysnutím náročnej žiarovky.

Večernica mesta vzišla.

Večer hučí vďakou za šťastlivý deň. Elektrické vozidlá naplnia svoj kubický obsah unaveným mäsom, čo sa z roboty vracia. Promenáda vonia púdom a konským trusom, lebo moc a rešpekt otcov mesta nevedel dosiaľ zakázať zvieratám prejav fyziologických procesov. Ale je to krásne aj tak, lebo oči sa väčšinou dívajú ku hviezdám...

Šiel ulicou a do studne jeho oči padol Veľký voz. Mohla to byť aj Kasiopea. Za ním idúca slúžka sa k hviezdám nedívala. Našla ich v jeho očiach. A keďže Kasiopea je prekrásne súhvezdie, mali z toho obaja radosť. Zavesila sa doňho a išla s ním.

– Takéhoto pekného chlapca by som chcela mať...!

Ale ona, bohužiaľ, miesto pekného milenca mala dva zuby vybité a bezkrvné pery. Ľudia ich niesli hlučnou ulicou, a tá im určovala smer.

– Dávaš sa mi do huby? To mi frajer vybil. Nemal peňazí. Nemala som peňazí. Nemali sme peňazí. To je pekné, pravda? Znamená to zlosť, päť a dva zuby.

– A ty sa naňho hneváš? Je lepšie byť bez zubov a milovať. Láska je chlebom srdca. A srdce je celý človek.

– Už sa mi nevrátil. Mám rada teba. Máš hviezdy v očiach a tancuješ šimy. Poznám to po kroku. Zaplať mi kávu. Lebo už musím ísť domov. Poriadne dievča nesmie sa túlať.

– Nerob zo seba sväticu. Príď von. Spočítame hviezdy na nebi. Tých je mnoho. Budeme mať času sa umilovať.

– Si pekný chlapec. Nesmiem sa túlať.

– Stačí, keď si ľahneš.

– Myslíš si o mne, že som voľajaká šlajfa?

– Ľahneš si a bude sa ti snívať o všetkých krásach sveta.

Sen je niekedy krásny, keď má voľakto tvrdé ruky. Máš tvrdé ruky.

– Ešte majú cit. Daj mi šesták. Učítim.

– Čo budeš robiť so šestákom? Nekúpiš zaň ani kus radosti.

– Kúpim zaň kus čokolády. Znam cukráreň, čo v nej predávajú také malulinké kúštičky pre radosť chudobných ľudí. Pravda, ty si tiež chudobný?

– Nie. Bohatý som. Básnici bývajú bohatí. Len peňazí nemávajú.

– Škoda, že som nie krásna. Napísal by si o mne báseň.

– Si krásna.

– Dáš mi ten šesták?

– Si krásna.

– Dáš mi ten šesták?

– Dám ti kúštiček radosti, prichystanej v cukrárnach pre najchudobnejších ľudí. Pretože dnes hviezdy svietia. Pretože večer má takú krásnu pohodu. Srdcia ľudí sú kvety, čo sa v noci otvárajú a voňajú. Zavoňala si, bazička. Pripomínaš mi muškát, čo moja mamka za oblokom zalieva. A túla sa v noci, bo tak to káže zákon milovania.

Večer je ultrafialový, a v tej faustovskej nálade stvárajú sa veľké udalosti.

Ludské srdcia sa otvárajú.

Ludské srdcia sa otvárajú.

O SVÄTOM MIKULÁŠOVI

Nebolo kvetov a nebolo sladkej šťavy, ale zimné slniečko oprelo si unavenú hlavu o palmový list, čo cez noc na obloku vyrástol a škola bola úľ. Ostré nožnice menili svoj tvar do X a I, do X a I a z červeného žltého, zeleného i belasého papiera vznikali rozprávky detských srdc. – Spravím si koňa, takého, čo strýko ním drevo vozí, – a už tu bol kôň, čo ním Ferkov strýko drevo vozí z Čerchľov na Čadcu a späť.

– Chalupa je krajšia, murovaný dom si vystrihnem a doma sa mamičky opýtam: Mamka moja, kedyže sa už otecko z Ameriky vráti, by sme si taký vystavili? Veď nám už chalupa na hlavu letí, chalupa z horkého perníka. – A Jano, Janičko vystaval dom, múry sa svietia ako na hody, lebo mamička nepovie, kedy sa otecko vráti...

Len Mikuláš nevravel nič. Líca mu od papiera i od roboty sčervenali, alebo to boli tie zlovestné ruže chudobných, rajska záhrada na zemi? Slniečko sa kníše na palmovom liste, lev, čo visí v triede, príšerne reve a snáď má hlad, sú tu i hady, okuliarnik a štrkáč, čo medzi lianami mŕtvo visia so svojimi jantárovými očami. Ale zajačiky o tom nevedia, bo na Vartisku a na Kýčere sú svrčiny, a tam je úkryt i ostatná paša. Liany, hady, lev a palmy, ale to je málo, kdesi ďaleko

sú zlaté vody, čo sa v nich krvavé slnko kúpe, nevidí nikto vtáka-ohniváka?

Pán učiteľ je čudný pán, to je druhý okuliarnik, čo to robíš, Mikuláš, veď tomu nikto nerozumie. Papier sa nesmie kaziť, peniaze sú drahé a my vidíme len veci kolo nás, živé i mŕtve, naše slniečko sa nekniše na palmovom liste, čo cez noc na obloku vegetuje, ale nám primrzlo na topole hradskej. A Mikuláš sa díva, ústami by chcel prehltnúť toho ošklivého človeka, čo vypráva: Škorec má zobák, blýskavé perie a spieva – a nevie, nevie, že kdesi sú zlaté vody a zlaté kvety a medzi nimi vták-ohnivák. Bolesť a sklamanie ho zjedli, nožnice cvakli naprázdno zubmi a už nikdy nebudú v Mikulášových rukách písať jednoduchú abecedu: X a I. – Ochorela rozprávka jeho detského srdca...

Mrazivý vzduch zvoní, vyzváňa ako tympany volajúcich krajín. Konáre ľadovej palmy vydýchli svoju dušu a slniečko spadlo z nich za modré hory. Lev prestal revať a zaspal, okuliarnik so štrkáčom stípli starobou veku. Liany zaschli a kôň, chalupa, vták-ohnivák išli na ďalekú púť. Kabelky sú remenné a vybíjané, pohadzujú sa na zadku a škola je za chrbtom. Mikuláš má úzky chrbát, hlavička je doňho bojazlivo zasadená bez krku, krk sa stratil, lebo je zima. Široko-ďaleko napadol sneh, to sú ihličky v bosých nohách, nikto na svete ich nevyťahá, zima je ošklivá bezzubá baba a do ľahkých nohavíc sa zadrapila. Mráz sedí na jelšiacach a na topole, to je pozdrav tých presmutných krajín, to je pozdrav severnej točnej, čo o nej pán učiteľ vyprával. Ľudia sa tam chcú dostať, ľudia chcú i tam panovať, obohatiť sa o smutné krajiny, čo sú siré ako matka Jugovičovcov. Na stromoch pozdravy severnej točnej, na lícach pozdravy zlej panej s červenou ružou. Postieľka moja, podopri ma, si teplá a láskavá ako mamkine ruky. Slniečko spadlo z palmového

listu, zahrej ma, zahrej, zlá pani mi červené ruže darovala. A na zlatých vodách kdesi vták-ohnivák. Nikomu nespieva.

Ďaleko je Lackehurst. Robotníci hláv a rúk tvoria tam kovových vtákov, akých boh na začiatku sveta stvoril nevedel. A ty, smelý pilot kamennej tváre, sadneš na blýskavého vtáka a pôjdeš dobývať smutný svet. Podáš si ruku s pánom Amundsenom a založíte vatru na mŕtvom severe, aby sa roztopil ľad a vyrástol aspoň mach pre zblúdilého soba? Alebo v zjavnom nepriateľstve zarazíte do zeme každý zástavu svojej dobyvačnej krajiny, aby naveky hlásala vojnu a smrť ľudskému srdcu?

Mikuláš leží v špinavej a dobrotivej posteli ako biely svätý. Ale to nie je izba, to je snád široké more, studené a zelené, pláva po ňom biely albatros. Ty môj milý vták-ohnivák, to už je čosi inšie ako kabelka remenná, to je široký vzduch, teraz daj pozor a nespadni, pod nami kamenný Helgoland. Špicbergy v diaľave smejú sa na nás ľadovými zubmi a ty si vták-ohnivák z Južnej Ameriky, páliš utajeným slniečkom a voniaš lianovým pralesom. Dôjdeme do onej smutnej krajiny? Stratili sme sa čudnej panej a červené ruže uvädli. Leť, môj milý, leť, poznáš severnú točnu. Tyčí sa hore ako pozhnaný prs tehotnej ženy. Mlieko sa v ňom zarmnulo – tá zem je opál a diamant a slniečko ju nebozkáva. Noc je krásny dar smutným ľuďom a tu je noc. Budem ti svietiť svojím srdcom, letíme uhoľnou baňou ďalekou, šírou a ja som ten baník, čo sebe na oči svieti. Hľa – zem sa zjavila pred nami ako prs tehotnej ženy – vitajte, pán Amundsen a vitaj aj ty, smelý pilot kamennej tváre, padli ste si mŕtvi do náručí. Veď viem, zem je veľký magnet, má silu strašlivú a silnú na svojich póloch a tento

kovový vták, čo vás sem doniesol, zomrel spoločne s vami. Ste prikrytí vlajkami svojich dobyvačných zemí, smiešni hrdinovia, nikomu nepoviete, ako to vyzerá v smutnej krajine na severe. Môj vták je z mäsa a krvi a ja som mu na cestu srdcom svietil ako baník v čiernej bani. Došli sme. Aspoň dreva si vezmem z vašich zástav, žrdky farbisté dám v obeť za vašu hriešnu dušu. Hľa – plameň blčí, blčí a vy spíte – horia zástavy zemí, horia zástavy zemí! Spite.

Som červený a menujem sa Charley. Môjho otca wigwam stál pri rieke Yukon. Ale raz tam našli blýskavý žltý piesok v zemi, keď sneh sa roztápal a ľudia povolili a prišli ľudia, vyhnali otca so ženami a deťmi. Len mňa zadržali, aby som kopal zem, alebo psom kýmil. Hovorili cudzou rečou a mne sa snívalo o tábore, o ohni a o čudných rozprávkach našich bojovníkov. Zutekal som. Nevieš, kde je môj otec?

Neviem, ale je tu oheň. Zahrej sa a daj psovi odpočinúť. Sme jediní ľudia v smutnej zemi. Vieš, čo tu horí? Zástavy nepriateľských krajín. Tu horí záviť a v nás horí láska. Zlaté Oko sa volá tvoj pes? Aj v ňom horí láska. Zlí ľudia zomreli.

To nebola severná žiara, čo na tmavom nebi sa rozprestrela. Ty, chlapče hnedých líc, aký čud – čo ťa v nás na takej kráse sa ľudia prenášajú? Pod medzi nás, veď vatra ešte nedohorela, povedz nám osudy svojej cesty!

Ďaleko odtiaľto je ostrov Cejlón. Mesto Colombo je veľké mesto, more ho uspáva, more ho uspáva, belasé ako oči tých námorníkov, čo chodili k mojej mamke. Mali sme malučký domček a hlad. Námorníci nenesli jedlá. Taký ohnivý nápoj nosili a ošklivé reči hovorili. Neskoršie prestali chodiť. Mamka mala chrasty na obličaji a raz ju odviekli. Sedel som na talipotovej palme, odvádzali ju a ja sa len dívam. Naraz prišiel silný cyklón, palma tancovala vo

vzduchu, jej listy ako vejáre ma v tom tanci ovievali, snád som v tej kráse zaspal a som teraz tu, slnce nesvieti, slnce nehreje, len oheň smutne blčí do zúfalej tmy. Neviete, kde by bolo Colombo a more belasé s bielymi lodičkami? Rád by sa podíval chlapec z kmeňa Čingalov...

A chlapci sedia, oheň roztápa zem, možno ona to cíti až pri svojom žeravom srdci, čo je to láska, láska.

Sámum mi oči vypálil, sámum mi srdce zasypal. Chlapci, nevideli ste môjho dromedára? Ja som nie z krásneho Egypta, ja som nie stadiaľ, kde veľký Alah sa usmial na svojich veriacich. Ja som čierny Arab z Arabskej púšte a hľadám vodu. Všetci sme hľadali vodu. Taký dlhý rad nás bol, ťavy padali smädcom a ľudia umierali. Arabská púšť, to sú skaly a ostré kamene a raz do roka tam padá dážď. Častejšie príde sámum, ten, čo mi žiarom oči vypálil a pieskom srdce zasypal a zasypal všetkých okrem mňa. Nevideli ste môjho dromedára?

Sadni si k ohňu, keď si syn horúcej púšte, zástavy nepriateľských krajín horia a kovoví vtáci padajú mŕtvi z povetria. Len Mojžiš vedel zo skaly vodu vyraziť. Napi sa z našich širokých očí. Sme zajatci v presmutnej zemi.

Zamrzli žlté kvety môjho modrého kimona. Ale to nie je to najhoršie, to nie je ten najväčší hriech cudzej zeme. Ja som syn slnka a hľadám zem, kde by chudobní neboli strestaní bez príčiny nespravodlivým Budhom. Chlapci, strach sedí mi ešte v očiach a nohy sa chvejú známkami šialeného úteku. Pýtam sa vás: Netriasla sa tu zem, keď u nás Peking i Tokio ľahli ako starci, podťatí vlastnou

farbou? Keď u nás ľahké domy i ťažké paláce zlomili sa v ostrých hranách a síra a oheň padali z neba na zem a do útrobov ľudských, keď ľudia stáli ako sochy a padali ako sochy, kamenné výkriky v tekutých ústach, a keď posvätnej Fudžijame sa slzy na slnku rozplynuli? Povedzte mi – povedzte, netriasla sa táto zem, toto tiché kráľovstvo smutnej panej?

NIE.

Ale si sadni k nám, Syn Slnka z trasúcej sa zeme, sme ty ešte my, Arab z Arabskej púšte, čo mu sámum oči vypálil, súdruh z kmeňa Čingalov, čo mu za mamkou silní námorníci z Colomba chodievali, a červený Charley, ktorému zlí bieli bohovia ukradli rozprávky táborového ohňa. Ja som Mikuláš, slniečko spadlo z ľadovej palmy a v ďalekých vodách kúpe sa vták-ohnivák. Sme v smutnom kráľovstve presmutnej panej, čo má studené ruky a studené oči. A ty, chlapče Čingalov, zástavy nepriateľských krajín dohárajú, dajže tú palmu talipotovú, palmu svojej lásky, palmu mieru! Nech blčí vatra, hlásajúc do celého sveta, že zomreli kovoví vtáci, rozrazení mrazivým prsom láskou tehotnej zeme, že v náručí si zomreli Amundsen so smelým pilotom kamennej tváre z hniezda Lackehurstu. Naša láska je ťažká sťa úder veľkonočného zvona, čo kriesi život. Hja – chlapci, nesadajte si na jednu stranu, naša láska je ťažšia od úderov veľkonočných zvonov, ona je ťažšia od pracujúceho dňa, ona je ťažšia ako matkino srdce – veď ona

ZVRTNE SVET.

Zem sa nakláňa, zem sa nakláňa, zem sa nakláňa
žiara žiara žiara

SLNKO VYCHODÍ.

Lad sa roztopí a vypučí mach pre zblúdilého soba.
Chlapci, my sme stvoritelia nového života na smutnej zemi.

Nie, choď preč! Nechcem tvoje červené ruže. Nastav ruky

pod radostný prameň a daj mi piť. A daj ešte piť smelému pilotovi. Možno, že ožije. Vták-ohnivák brodí sa zlatými vodami. Má zlaté nohy. Pod ľadovými palmami – reve lev? Okuliarník a štrkáč nechytia bieleho zajačika z Kýčery. Svrčina – zajačik; ukry sa! A ty, smutná pani, nepchaj mi pod nos svoje ruže! Zvrtol som svet. Stvoril som nový život na smutnej zemi.

Pani vraví:

Škoda, že každé dielo sa musí vykúpiť. Stvoril si – umrieš. Hľa, odstrihnem choré ruže zo záhrady tvojej tváre. Budeš biely sťa najsvätejší svätý. Budeš hárkom čistého papiera, na ktorý napíšem nožnicami jednoduchú abecedu;

XI

Svätý Mikuláš zomrel.

ŽIVOT JEZU KRISTA

V našom prípade to nebolo dňa ôsmeho decembra, čo panna Mária (Kapušová) počala. Nazdávam sa, mohol byť tak asi koniec marca, snehy popustili, a preto povrch celej severnej pologule bol v znamení vody. Ale keďže v marci príde do úvahy tiež jarná rovnodennosť, keď slnko je hrdé a značne hlavu vyzdvihuje, oschli poľné cesty a voda vsiakla do udlávených záhonov, roľníci pripravili nové železka k pluhom, aby nimi krájali zem ako budúci chlieb. Paholci vyčesali koňom hrivy a postroje vyčistili, aby sa zdalo, že nastáva veľký sviatok práce.

Aj Jozefove kone boli inakšie, srst sa im svietila sťa hladina rybníka a časom si zarehtali, aby tá radosť vzkrieseného života neprešla okolo nás tak beznáročne a nehlučne.

Jozef vyšiel zavčasu zrána orať. Zem ležala pred ním ako zabité, bez pohnutia. Na starej, lanskej tráve boli mokré stopy marcovej noci, čo odišla za modré hory na západe. Na strome za stavaním hvízdal čierny drozd a v záhrade na jablони sa škorce vadili s vrabcami. Celé povetrie sľubovalo dobrú pohodu a voňalo splesenou hlinou. A tá vôňa, to bol veľký dar, lebo hlásala zeleň a zrno budúcich dní.

To gazdovstvo, čo v ňom Jozef za paholka slúžil, bolo veľké gazdovstvo, múry mali v sebe večne otvorené rany zelených okien, čo sa nimi do izby zvedavo pozerala stará hruška, chliev bol milý a útulný a teplý, bo tam dýchalo viac

bohumilých zvierat ako v Betleheme. Ten chliev bol súčasne izbou, v ktorej spoločne gazdovali a žili Jozef s pannou Máriou, slúžkou.

A tento deň marcový 1891. roku bol podivný deň, snáď volajaké kúzla či čary spôsobili počatie panny Márie. Keď prišiel Jozef večer z poľa domov, mal ťažké ruky a oči široké ako svet, v srdci mu hrali anjeličky a jazyk sa proti obyčaji rozviazal. V krčme nebol a trúnok nepil, a predsa mal toľko rečí, že povedal:

– Mária, nemáš dnes radosť ako ja?

– Nie. Ale celý deň bol taký čudný a plný.

A potom zas bolo ticho. Mária doniesla misu s jedlom, sadla na posteľ a misu majúč medzi nohami, pojedala. Aj Jozef jedol a druhou rukou Máriu v páse objímal. Nikdy nebol taký. Je – je, na Máriu sa díva, akoby nie zemiaky, ale ju zjesť chcel. Muchy poletovali nad kravami ako malé aeroplány, ale kravy boli apatické a spokojne prežúvali svoju večeru. Ten chliev bol skutočným miestom rozhodného mieru a ten mier sa aj ľuďom do srdca nastahoval. Preto, keď Mária odniesla prázdnu misu gazdinej do izby a nazad sa vrátila, záhyby jej starej sukne zaplakali šťastím, keď ju Jozef znovu na posteli objal a stískal. Bo láska je najlepší chlieb všetkých zdravých ľudí.

– Máš mäkké telo, až mi prstami preteká.

– Ty, Jozef, čo sa s tebou dnes porobilo? Vždy si bol mlčanlivý a na mňa si nikdy nepozrel. Myslela som, že si z kameňa a že sa ti srdce kdesi potratilo.

– Mária, to nie je len tak. Mal som radosť. Kone mali radosť. A vzduch a nebo a hory, zem. Bola taká krásna dneskajšia práca. Pri robote som si myslel, že žijem ako bodliak pri ceste, tak plano, bez radosti. A keď všetci milujú, na harmonikách večer vyhrávajú, že aj ja by mohol. Pracujeme spolu. Žijeme spolu. A ešte sme sa nevedeli milovať.

– A vieš ty aspoň milovať?

Jej široká dobrácka tvár vyplávala do tmy chlieva ako unavený mesiac nad vodu. Ale Jozef nemal odpoveď na takúto ženskú otázku, mal silné ruky a žiadostivé, rozpálené oči a ona mala mäkké telo, to telo spomedzi Jozefových prstov na spoľahlivú posteľ vyteklo a bolo žeravé a poddajné. A tej noci, čo voňala splесnenou hlinou marca mesiaca, počala panna Mária, slúžka, nový život pod hrubým telom Jozefa, paholka.

Štedrý večer striasol sneh zo svojho kožucha a tvrdých čižiem, keď bez zaklopania vstupoval do chlieva, čo v ňom bývali Jozef s Máriou. Ale bol hosťom nevolaným, tí ľudia nemali romantické srdcia a biela buchta s hrnčekom kávy stála na truhle nedotknutá. Keď Máriu na jar navštívil hlas života, aby jej oznámil, že porodí, prijala toto navštívenie s povedomosťou človeka, ktorý vždycky vie, čo robí. A Štedrý večer nemusí byť práve ozdobený vianočným stromčekom a ožiarený sviečočkami. V chlieve dalo sa očakávať narodenie nového človeka na zemi, hoci nestála nad ním jasná zvestovateľská hviezda-vlasatica. Týmto nedostatkom nedalo sa predísť pôrodu, a tak o dvanástej v noci na Štedrý deň roku 1891 porodila panna Mária, slúžka, syna človeka, aby prebýval medzi nami. V tej chvíli práve rozozvučali sa zvony dedinského kostola a zbožní ľudia jednotnými ústami zaspievali:

SLÁVA
NA VÝSOSTIACH BOHU

A

NA ZEMI
POKOJ ĽUDOM DOBREJ VÔLE

Boh-človek v chlieve usedavo nariekal plačom novorode-

niatka. Jozef prepadol starostiam. Mária-matka ležala ako podťatý strom a kravy veľkými očami nepochopili zázrak polnočnej hodiny.

Chlapček rástol na želiarskom chlebe a konečne udalosti dospeli natoľko, že mu bolo dvanásť rokov. Vtedy už vedel, že život má aj ostré hrany a že práca nebýva vždy chlebom odmenená. A prišiel zas taký čudný deň, keď človek podvedome cíti, že sa niečo musí stať. Stalo sa. Do dediny prišli potulní komedianti. Mali bábkové divadlo, mnoho pestrých a maľovaných handár a taký krásny, prenikavý hlas, že každého ich zjav až pri srdci uchytí a omámi. Večer bolo predstavenie, hlad je zlý pán a ľudia sa chcú baviť. A preto večerom mala sa dedina rozpadnúť a stromy v záhradách roztancovať, keď tučná baba tĺkla do bubna, až sa jej brucho a vlasy natriasali, a dve blýskavé trúbky prirástli k ústam dvom mladším silákom, ktorí spustili úchvatný pochod. To bol sviatok v dedine, gazdovia s fajočkami odpľúvali naboľ, postávajúc pri ceste, a gazdinky s pomáčanými záponkami zhlukli sa v pestrý krdeľ, ktorý sa ozýval výkrikmi podivu a svietil potechou očí. V krčme už stálo pripravené javisko, na ktorom sa mala predvádzať hra:

MARCELLINO
HROZNÍ VUDCA LUP-
EŽNIKOV

Tak aspoň stálo na dverách krčmy. Ľudia sa schádzali, chlapi fúzať a umazané ženské, chlapi a dievčatá, deti. Tá krása farbistého javiska rozrazila oči všetkým, a keď vystúpil Marcellino so svojimi hroznými lúpežníkmi, oči vyliezli do hľadiska a bolo počuť posledný dych všetkých. Od tej doby zomreli ľudia, nedýchali, nežili, zabíť dobrovoľne krásnym a hrozným Marcellinom.

Marcellino nezabíjal len ľudí. Utratil život aj nejakým sliepkam a husiam. A preto sa komedianti pohli z dediny, ktorá opovrhovala umením, a za nimi zutekal večer aj syn Márie-matky. Lebo mal srdce pre krásu stvorené.

A ako Ježiš Kristus v dvanástich rokoch učil v kostole zákonníkov, teda aj tu bol dvanásťročný chlapec, od dediny k dedine chodil a učil ľudí krásе farbistého života, poukázal na jeho zmysel a veril, že krása je jeho podstatou, a kto si nevie život skrášniť, nežije. Ďaleké cesty zmeral s túlavými ľuďmi, sám v srdci lásku k životu, druhým ju rozdával, svojho lúpežníka na povrazoch mal, ktorý podľa jeho vôle zúrivo šablou sa zaháňal a svojím hlasom mu strašidelnosti dodával, aby ľudia vedeli, čo je to za krása – pomstivý zboj.

Roky plynuli, roky plynuli. Hrozný lúpežník stal sa remeselným chlapom, bez záujmu, bez zmyslovej podstaty. A vtedy, keď syn Márie-matky menoval sa umeleckým menom Francisco Poor a strašidelnosť a zúrivosť Marcellinova stratila preňho príťažlivosť, stratil sa aj on svetu. Hnaný od sudcu k zákonníkovi a od zákonníka k sudcovi, nenašiel nikde viery a pre ten voľný a slobodný stav a hlásanie pravej krásy života zavreli sa nad ním dvere väzenskej cely, aby v nej našiel pravú cestu pre ďalšie svoje dni. Bol väzňom.

Keď sa ľudia proti sebe celkom zatvrdili, našli sa takí, čo zdvihli bratovražedný boj. Človek proti človeku.

ČLOVEK PROTI ČLOVEKU

stáli, bili a vraždili sa, zrádzali. Otázka žalúdka, otázka akejsi cti, otázka akejsi vlasti, ktorá ich neznala, a ktorú nepoznali oni – olovo a oheň. A vtedy aj Francisco Poor bol uznaný za človeka, dostal svoje radové číslo

a k tomu ešte zbraň, hrozný Marcelliného lúpežník mohol spraviť dobrú službu na poli sprostého zboja. Maširoval, maširoval, za čapicou nemal kvietocka, v srdci nemal lásky. Len horkosť oproti ľudskej zlobe, nenávisť oproti ľuďom, čo sami seba zabudli, krv lúpežníka, čo kradne krásu života tam, kde jej niet. Všetka krása života bola zahlušená hrmením vzdialených kanónov a chichotom strojových pušiek a miesto trblietavých okrás komediantského javiska žiarilo skrvavené slniečko, čo kvitlo na hrotoch oceľových bodákov. A musela prísť Piava a musela prísť jama šrapnelom vyrytá, v ktorej našli Francisca Poora hlinou a štrkom zasypaného. Otrás nervov zničil ho úplne a už nikdy nikomu nezdal sa hrozným, majúč predurčenú dráhu dobrotivého vojenského špitála a potom stopercentnú invaliditu.

Nikdy nikomu nič zlého nespravil Francisco Poor. Miloval svojho zeleného amazonského papagája a svoju škatuľu so zaručene pravými planétami prenášal svetom ako svoje boľavé srdce. Od dediny k dedine, od mesta k mestu roznášal ľuďom zvesť budúcnosti a papagáj, rozumejúc mu dokonale, nespomínal slnečnú Ameriku. Lúpežníci na svete vymreli, nastúpila nová krása, úbohá a hladná, prosiace oči a miska s niklovými peniazmi. A nikdy sa nevedel čas zastaviť, večné kyvadlo večného života, jedni odchádzajú, ustupujúc prichádzajúcim, kyvadlo sa kýve, kýve a raz sa blíži tridsiaty tretí rok Franciscovho života. Veriacimi milovaný, vypočítavcami nenávidený december bol a papagáj sa triasol. Planéty druhým predával, sám sebe planétu nevyhľadal Francisco Poor. Lebo si neveril a sám seba nenávidel. Nervy ho natriasali snehovými závejmi, necítil hlad a nevedel, že sú ešte na svete teplé chlievy, kde možno sa zahriať a kde sa rodia spasitelia nových radostí a nových krás. Štedrý večer – to je radostný večer len tých, ktorí majú

možnosť kúpiť si chvíľku šťastia. Ale Francisco mal len papagája a svoj i jeho hlad. Okrem toho mal tridsiate tretie narodeniny. Chôdza človeka vysilí, mrazom skamenie krv v tele a žalúdok prepadnutý beznádejnosťou zovrie sa ako päť epileptika. V takej chvíli je možné dostať záchvat a klesnúť a zmrznúť, zvlášť keď sa dokončí tridsiaty druhý rok trpkého života. Francisco Poor nepriečil sa zákonu svojho osudu, planéty predával a svoju planétu mal. A bolo mu tak sladko, sneh svietil dookola a dušu prežiaril, nový Kristus sa rodí, nový Kristus sa rodí z Márie, blaženej chudobnou láskou človeka. Duša prežiarená a srdce s celým svetom uzmierené, bo na celom svete nikto nevie, že v snehu zamrzol boh-človek vo veku tridsaťtri rokov, čo sa narodil v chlieve a kázal krásu ligotavého života. Do štyroch strán sveta ukrižovaný spasiteľu, každým dňom do štyroch strán sveta križovaný spasiteľia, z vás rastie nová viera v človekovi spravodlivom.

Toto je život Francisca Poora človeka, podobajúci sa životu Jezu Krista. Zvony zvonja a slávnostne hlásajú spásu sveta, a predsa svojím studeným srdcom nezachráni a nezahrejú ani amazonského papagája, čo sa trasie nad škaklivosťou ľudských osudov.

ĽAVÝ BEK Š. K. RUDEJ HVIEZDY A DIEVČA S FIALKAMI

Hovorí sa, že apríl je taký ošemetný mesiac a že hocikedy si spomenie, aby jarnú toaletu modrookých dievčat skropil svojím nečakaným dažďom. Ale nie je to vždycky pravda.

Trinásteho apríla to bol hrozne krásny deň, to sa ani nemusí povedať, že slniečko svietilo a vtáčiky spievali, to už patrí k veci. Trávy síce tiež ešte veľa nebolo, lebo zima trvala trochu dlho, ale na futbalovom ihrisku aj tak trávy netreba.

Mužstvo Š. K. Rudej Hviezdy bolo ľahkonohé ako pruhované zebry, veď už aj dresy mali pruhované a tí chlapci boli smiešni, zdalo sa, akoby ich biele telá čierny jedovatý had smrteľne ovinul. Ale keďže oni sa všetci smiali, pokrikovali a hlboko vydychovali, nedalo sa o podobnom tropickom nešťastí vôbec hovoriť. Ihrisko ležalo žlté, pieskom vysypané pod slnkom. Okolostojace gaštany začali v pukoch slintať sladkými šťavami miazgy, ale to neboli samé gaštany, veď to bolo ešte viac ľudí, a keďže aj z tých niektorí slintali, zvlášť tí najmladší a najstarší, zdalo sa, že už tá radostná miazga stromov a živých tiel sa musí rozbehnúť do širého sveta a z očí zostrojiť svetelnú reklamu.

Š. K. RUDÁ HVIEZDA

versus

Š. K. ACHERON

Ale keďže pri futbalovom zápase treba denné svetlo a svetelná reklama naopak funguje iba večer, nepočítalo sa vôbec s touto možnosťou a obstarali plagáty túto celú vec. To boli ukazovatelia cesty, ako fúzatý Mojžiš vyviedol Židov z púšte, tak ony vyvádzali občanov tohto patriarchálneho mesta z beznádejne zaprášených ulíc pod uslintané gaštany a rozčesané lúče aprílového slnka. Mužstvo Š. K. Acheron-u ešte nie je na ihrisku, divákov zmocňuje sa nervóza, prechádzajú sa a rozčúlene debatujú. Deti zatiaľ našli si vhodný kameň a s uličníckou virtuozitou nivočia dielo obuvníckeho cechu. Kameň je kameň, skôr špica topánok odletí, akoby sa kameň vzletnou parabolou nadniesol, ale to je hra len tých zámožnejších detí, lebo tí z predmestia chlapi ostro protestujú proti takej hre, keďže bosými nohami sa nemôžu jej zúčastniť.

- Slečna, ktorým dnes prajete víťazstvo?
- Neviem. Keď majú všetci tak hrozne chlpaté nohy...
- Máte pravdu. Uráža to cit. Mali by použiť spoľahlivé kozmetické prípravky, aby elegantnú hru prevádzali aj elegantnými nohami. Toto je príliš ohavné.

Lavý bek najviac urážal zrak tejto apoštolskej slečny, ale on to bol, ktorý mal najviac slnka v širokých očiach a bielymi zubami drvil svoj kovový smiech, bol ako najslávnejší boh širokoplecitého života napriek svojim historicky chlpatým nohám. Snáď sa volal Ján, ale na tom mu nijako nezáležalo, lebo to dievča, ktoré si čiernu hlávku skrylo pod bielym klobúčikom v tvare obrovskej margaréty, sa volalo Pavla a malo srdce dobré ako najlepší Marschne-rov bonbón.

Pokročil k nej, nohy sa mu striedavo hojdali v ťažkých kopačkách ako kyvadlá hlučných hodín a ona si myslela: Teraz ide ku mne, on, taký silák. Výraz mužnosti

v každom ťahu a svale, v každom pohybe, ó, taký obor, pane, nechcete dnes loptou náhodou bombardovať Paríž? – Ale nebolo viac času takto rozmýšľať.

– Vitajte, slečna! Prišli ste sa na nás podívať?

– Áno, je tak smutno v meste. A tu človek cíti, že ľudia ešte žijú a majú silu.

– Zdá sa mi, že dnes nepustíme ani gól. Sme už nedočkaví. Viete, to robí deň. Keď je takto pekne, človeku sa zdá, že musí premôcť aj smrť. A tu ani o smrť nejde.

– Ste silný bojovník. Palec vám držať je azda zbytočné. Ale budem.

– Držte. Pre každý prípad, – a zasmial sa.

– Prichádzajú vám nepriatelia. Teda mnoho zdaru a istoty v streľbe! A to jej srdce tak úprimne sa postavilo na jeho stranu, snáď by aj zomrelo, keby brádkou Rudej Hviezdy prešiel jediný gól.

HIP

HIP

HIP

Mužstvo Acheroncov vbehol v belasých dresoch na ihrisko, obozrelo sa po teréne, dav divákov zavlňil sa na okolitom priestranstve a nervy sa napli, keď sudca zahvízdal nástup. Brankári sa pripravili na ostražitosť mačky, ostatný raz napomenuli bekov, ostrý hvízd a center Acheroncov podal. Lopta v premyslenej kombinácii tancovala nízko nad zemou, divákom narástli dvojnásobné krky. Vlny, vlny, samé vlny zvedavého mäsa a oči sme s veľkou farchou opreli do roztancovanej lopty, takže ju potisli až k bránke Rudej Hviezdy. Že by si bola taká ťažká, valíš sa ako veľký fašiangový pampúšik – no ale dočkaj, ja z teba spravím vzducholoď!

A Ján s ťažkými kopačkami poihral sa s ňou nežne, ale hop! tu je ktosi cudzí – hej rup! – zbohom, pampúšik, pozdravuj, koho stretneš! A bola to ťažká strela, acheronský brankár vzal ten pozdrav do náručia, poťažkal a vrátil. Taká radostná korešpondencia, taký múdry, rýchly listár! Medzi

nohami sa preplietla, v tom chvate hocikedy sa nevyhýba, ale buchne do tých, čo mu stoja v ceste, lebo – ja chcem voľnú cestu, ustúpte mi, veď ja nesiem pozdrav brankárovi Acheronu! Ďakujem vám, nikto ma nezastavil, pán brankár, kapitán Rudej Hviezdy vás pozdravuje! Že nečujete? – no dobre, ja už sa nezastavím, až v sieti...

GÓÓÓL-ÓÓL-ÓL - - -

Ludská džungľa sa ozvala pravekým hlasom. To je hlad po živote, nemýľte sa, to je hlad po víťazstve zdravého tela! Taký ako mohutný, hladný hlas kráľovského leva v púšti...

A lopta, ten veselý listár, unavene sa vracia do svojho poštového centra, aby nabral nové pozdravy a slávne zvestovania. A znova tancovala lopta medzi pralesom nôh, aj medzi divákov zavítala, vzbudzujúc ustrašené výkriky a smiech – čas uteká súčasne s ňou a je to ľahostajné, či je polovica zápasu, či sudca, pozorujúc hru, pozoruje aj hodinky nervózne a napäto – veď to je málo jeden gól – ľavý bek, ten s historicky chlpatými nohami, pohráva sa s loptou, postupujúc k centru obratne medzi prekážkami nepriateľských závistlivých nôh – ale v centre tu stojí kapitán Acheroncov a nie je možné, aby sa lopta zamotala do ich bránky – dáš ju sem! – skok – ale krásnym oblúkom ponad neho preletiac oddane padla do brány, ani ju nikto nezadržal.

To bol skvostný výkon, to bol nádherný výkon, diváctvo sa šiali a tľapká a reve, zdá sa, že ulice mesta sa budú rúcať pod zdravým krikom žijúcich ľudí. A ľavý bek Rudej Hviezdy, Ján, sa s naivným detským úsmevom vracia na svoje miesto, v Pavle sa čosi deje a snáď je to tak, ako keď niekto niekoho miluje pre odvahu a silu. Ale tento druhý gól nesmie zostať bez odplaty, center Acheroncov chladnokrvne vymieriava dištancie k bránke Rudej Hviezdy, podáva loptu a celé mužstvo postupuje, postupuje. Brankárovi vyliezli oči

von, veď to je útok na našu česť a slávu – strašná strela – pád.

Brankár leží na zemi, mŕtvy nie je, ale zdá sa, že nežije, obličajom dolu, taký skleslý ako uvädnutá kvetina.

ROBINZONÁDA

Na prsiach loptu v krčovitom objatí. Sláva tebe brankár!

A znova dav sa šiali, znova si oslavuje svojho miláčika, spite sladko, Svetozár Hurban Vajanský a dámy deväťdesiatych literárnych liet, nám kvitne poézia novej doby na ihrisku Š. K. Rudej Hviezdy.

Sudca sa nadýma, aby prehlušil slávnostný rev davu, ale darmo, prvá polovica trvá o toľko viac, o koľko diváctvo upadlo v radostné vzrušenie. Konečne dve jedenástky zhŕkli sa dovedna, sódočka šumí a pije sa, ľavý bek Rudej Hviezdy zahryzol sa do chrómovo žltého citróna a ani sa nezaškľabil. Vedel, že hoci je citrón kyslý, to dievča, Pavla, že je sladké sta med a že sa mu pošťastí snívať o slasti a o šťastí.

Ján prišiel k nej, na tvári opäť ten naivný úsmev, nič siláckeho v ňom, veď tu sú len také jasné oči, čo v nich je tráva a kvety alebo jasný aprílový deň.

– Ste nádherný, keď vediete loptu k nepriateľskej bránke!

– A vy ste nádherná, keď sa na mňa dívate svojimi modrými očami.

– To nemá s futbalom čo robiť. Vôbec sa na vás neďívam. Sledujem iba loptu.

– Máte pravdu. Rozhodne je lopta zaujímavejšia ako ja.

– Ani sa konečne neodvážim na vás chtivo pozerieť.

– A či som voľajaký kráľ alebo princ z rozprávky? Úbohý zámočník!

– A ja? Úbohé dievča s fialkami! Na rohu ulice stojím a ľuďom do nevidomých očí kričať musím: Kúpte si fialky, kúpte si fialky! Jedna kytôčka za korunu, len za jednu korunu! Zdá sa mi, že nepatrím tomuto svetu. Ja som

fialkový svet, sama pre seba, a to len ten druhý svet sa točí a krúti a oblažuje ľudí.

– Ale choďte! Človek sa nesmie podceňovať. Ste krásna práve preto, že robíte druhým radosť. Škoda, že všetci ľudia nemajú korunu, aby si od vás mohli kúpiť kytôčku fialiek.

– Vidíte – fialky predávam a najradšej zo všetkých kvietkov mám konvalinky. Sú také čisté a biele ako anjeli.

– Alebo ako dievčatá s dobrým srdcom. Asi ako vy, Pavla!

– Ticho! Pískajú vám nástup. Idte hrať a nedopaľujte ma. – Zasmiali sa obidvaja. Jej bolo teplo pri srdci, nevie, čo je to, také oči detsky nevinné pri tých nohách. Snáď má ten chlapec dobrú dušu a tú po nohách nepoznať.

A teraz už nebola schopná pozorovať hru, rozmýšľala, že prečo musí predávať na nárožiacich ulíc modré fialky, keď sa môže celkom dobre najesť lásky z tých Jánových očí, prečože sa s košom o tie smrteľne smutné sivé múry každodenne opiera, keď je Ján dostatočne silný, aby ju podoprel a udržal. Ale spomenula si na mamičku, ktorá má tuberkulózu kostí a haliera nezarobí, spomenula si, že vlastne chudobný človek je tu preto, aby druhým zhaňal radosť a potešenie a s tým sa zmierila.

Lopta dotancovala, Acheron odnáša si 5:0, Rudá Hviezda zvíťazila, ale jej ľavý bek prehral, podľahol. Vždy silný, dal sa dnes premôcť dievčaťom.

A keď tak spolu šli k mestu, zamkli obaja, každý mal svoje myšlienky. Kamenná dlažba zdala sa im príliš tvrdá, než aby sa o ňu ich láska neporanila. Mesto sa stávalo živším, lebo slnce zapadlo za fronty mŕtvych domov, kaviarne otvárali svoje široké oči do ulíc a agáty na nábřeží šumiacej rieky nedočkavo pučali v poslednom okamihu dňa.

Dva kovové údery spadli z hrdej veže na hlavu korzujúcich ľudí. To znamenalo pol siedmej hodiny a znamenalo to súčasne aj čas ísť na večeru.

– Pôjdem domov. Človek od obeda zlačnie.

– Nechodte, Pavla! Prečo by požiadavka žalúdka mala nám trhať dneskajší krásny večer? Zájďme voľakde do kiosku, snáď aj tam sa najeme.

Podvolila sa.

Pojedli v kiosku a vypili minerálnu vodu. Zdalo sa im, akoby už dávno mali takto žiť, veselo a nezávažne, nezodpovedne, detsky. Nohy ich zanesli do malučkého parku, rieka šepkala im pod nohami o nešťastných láskach krajčirok a zúfalých milencov. Bolo to dojímavé, nežné, plačlivé, a predsa zas smiešne, keďže oni sedeli blízko pri sebe, cítili teplo svojich mladých tiel a nebolo príčiny uzavierať sa do vodného kráľovstva zelenej rieky.

„To dievča, Pavla,“ myslel si Ján, „má rado konvalinky.“ Ale potom mu myšlienka ukľzla, nebolo možno ju honiť, lebo sa rýchlo blížil večer a tma.

V stromoradoch trotoárov vykvitli prvé žiarovky, chlad rieky prenikal vzduch a šat, bolo treba pretrhnúť túto veľkomestskú selanku a rozhodovať o ďalšom programe večera.

– Prejdeme sa ulicou. Zájďme ku kinu a pozrieme dneskajší kus. Snáď sa rozhodneme zájsť ta.

– Nemožno. Moja mamka iste by sa strachovala o mňa.

– Zájďme teda k vašej mamke a poviete jej, že dnes je pekne a že je škoda mladému dievčaťu strácať takýto deň. Vyhovoríte sa už nejako. Poďme...!

A Pavla čochvíľa cíti, že tomu človekovi nemôže vzdorovať, že so slepou poslušnosťou plní všetko, čo si on praje. Ale čo je to, čo je to tá nemohúcnosť?

Až na predmestí bola izbička, kde Pavla s mamkou bývala.

– Mamička, prosím vás, nehnevajte sa, že som doteraz neprišla. Viete, hlava ma bolela, taká ťažká bola, a tak som

sa išla pozrieť na futbalový zápas, myšlienky rozptýliť. Bolo to veľmi krásne a ten ľavý bek Rudej Hviezdy, mamička, to je nádherný chlapec, odprevádzal ma do mesta, povečerali sme a teraz ma ešte do kina vyzýva. Dovolíte mi, mamička...?

– Čo to zas táraš za hlúpoty, neviem vôbec, čo je to ľavý bek a ty sa máš držať doma. Nesluší sa na také mladé dievča, aby sa túlalo. Vieš, ten, ktorý sa zdá najlepším, býva často najhorším!

– Ale mamička, ani ste ho nevideli, ani ste ho neočuli, nemôžete tak príkro posudzovať.

– No, veď ty máš vždycky toľko rozumu. Ja ti len povedám, aby si si dala pozor, lebo ešte si mladá a neznáš svet.

– Nuž, do toho kina, môžem ísť?

– Si mladá, id' si! Ale práve zato si daj pozor, že si mladá...!

– Dobrú noc, mamička! Do polnoci som iste doma!

A keď ich ulica na križovatke rozdrvila, splynuli so zástupom, ktorý ich niesol po nábřeží. Naraz im do očí svetelná reklama padla:

BIO ORION

oh, tu je tá pravá oáza života, ktorý plynie po bielom plátne, krajiny cudzie a neznáme, statoční ľudia! Nuž, zamierime ta – snáď sa nám podarí vniknúť do toho raja...

Žiarovky blýskali očami ako rafinované ženy, ale to všetko je tak hrozne málo, plagáty sú farbisté a exotické, snáď Mexiko s Indiánmi, s kaktusmi a somármi a nad všetkým večne krásna, večne miznúca,

malé nič + VELKÉ VŠETKO

ALLAN NAZIMOVÁ.

Ľudia celého sveta, prosím vás, počúvajte, to je tá slávna kinohviezda, ktorú nikto nepoznal a ktorá už vtedy poznala

každého, mala ľanové vlasy, v toaletnom stolíku hyperoxid, mala čarovný, príjemný úsmev a v knižnici pravidiel slušnosti vo všetkých svetových jazykoch, vtedy sa nevolala tak ako teraz, Nazimová.

A v miestnosti kina zavládla tma, reklamy firiem ponúkajú maslo a topánky a motocykle, medzi nimi tancujú kvety Vaňkovho záhradníctva. Ó, nežné konvalinky.

– Pavla, hovorili ste, že najmilšie z kvetov sú vám konvalinky. Prijmete aj odo mňa na Prvého mája? Veď ich mám doma celú kultúru!

– Vy, Ján, že máte doma konvalinky? Oh, zlatý chlapče!

Ale nebolo možno byť sentimentálnymi, na plátne vyskočil

I. diel

Pavla a Ján nevedeli, o čo ide, videli len Allan Nazimovú s tým jej vraždiacim a milujúcim pohľadom, zdalo sa im, že tá láska, čo po bielom plátne bežala, to bola ich láska, prirodzene, že s krásnym a idylickým zakončením, lebo v prestávkach spieval v Hupfeldovom elektrickom klavíri pán Mazák pieseň Malátovu.

Což neřekl ti zrak můj tisíckrát,

že mám tě rád, že mám tě k smrti rád,

a tak, keď bola tma, zvieralo sa srdce obidvom milencom a Ján na rukách Pavliných kreslil stá a stá oválnych bozkov, aby mu uverila, aby mu uverila, čo spieval Hupfeldov elektrický klavír. Čas a obrazy bežali po plátne, ale, božemôj, či môže človek všetko postihnúť a sledovať, keď má milujúce srdce? To nie je možné! Nazimová sa vznášala temnotami hľadiska ako svetelný fantóm, ale hra unikala, veď nie je treba, aby si sa unúvala a trápila po všelijakých neschodných cestách – máme ťa radi aj tak, len keď nám v nadprirodzenej veľkosti ukážeš svoju kučeravú hlavu s očami raneného jeleňa.

Prekliate žiarovky, zakončujúce celé predstavenie na

dobrú noc, nezakončili, pravda, mnoho a mnoho bozkov, ktoré kvitli na lícach dievčat, darované hladnými vojakmi. Ale to nie je hriech, sem prišli ľudia, aby sa bavili a učili sa láske, zbierajú mímivé korenie života a je to tak dobre. Ján a Pavla to podpisujú... Sedadlá zaškrípali, ľudia sa zavlnili.

Zbohom, Allan Nazimová, si krásna, si slávna, si milovaná.

– Ale teraz sa budem chytré poberať, lebo som mamke prisľúbila. Viete, to pre druhý raz!

– Dobré ideme. – Keby som chcel, zostaneme. Ale pravda, pre druhý raz.

– Sme ešte detičky a musíme poslúchať.

– Srdce. Poslúcham vždycky srdce. Ešte ma nesklamalo. Vždy mi hovorilo pekné a pravdivé veci.

– A dnes? Ešte ste sa asi nepýtali!

– Dnes mi hovorilo napríklad takéto veci: pánboh ťa poteš, chlapče, našiel si dievča s fialkami. Maj ho rád. Ono síce má rado konvalinky, ale ty mu ich doneseš na Prvého mája a ono okrem tých konvaliniek bude milovať aj teba.

– Oh, prosím pekne, to si asi všetko vymýšľate! Ste figliar!

– Ticho! Ešte mi povedalo: na Prvého mája budeš hrať slávnostný futbalový zápas, na počesť svojej lásky budeš tam strieľať na bránku ako generál Piccioni. Hneď po zápase – asi o piatej hodine – vypožičiaš jeden motocykel DOUGLAS 4 HP a zavezieš Pavlu von, za mesto, aby sa nadýchala čistého vzduchu. A ak budú v kine zas dávať Nazimovú, pôjdeš Pavle bozkať potme ruky. Budeš jej pritom rozprávať, že Prvý máj, to je silný deň, najsilnejší deň v roku, robotníci všetkých krajín že volajú cez hranice:

TU SME

A že my, keďže sme tiež chudobní, musíme svoj Prvý máj vyžiť tak, aby sme si našli svoj chodníček, po ktorom pôjdeme dobývať pre druhých a pre slávu tohto sveta...

– Môj milý Ján, ja ti veľmi málo rozumiem...

– Teda dovoľíš, aby som ťa pobožkal? Vtedy porozumieš!

A to už bolo zas na predmestí, tam, kde Pavla bývala...

VRAH

Začiatok roku 1925 znamenal pre Londýn veľké prekvapenie.

Začiatok roku 1925 znamenal pre lorda Veversa smrť.

Na Liverpoolstreet stál palác lorda Veversa. Bol smutný, tichý a opustený, lebo okrem majiteľa prebýval v ňom sluha, ktorý sa možno volal John. Títo dvaja ľudia nerátali s tým, že sa stanú stredom záujmu najväčšieho mesta sveta. Telefónne centrály premenili sa na anjelské zvonenie. Wagnerove kladivká na telefónnych zvonkoch mohli si hlavy odraziť, ako sa nabláznili.

!HALOOO!

!HALOOO!

LIVERPOOLSTREET
MILIONÁR LORD VEVERS – ZÁHADNÁ VRAŽDA
ARMÁDA DETEKTÍVOV – ALARM

A štyristo najlepších londýnskych detektívov vytrčalo tajomne svoje rožky, oči vzalo do hrsti a všetky zmysly naplo ako struny huslí. Státisíce Londýňčanov boli ohmatané ich sledivým zrakom, ľudia, čo by ani holuba nezahrdúsili, boli sledovaní a pozorovaní, otcovia patriotických rodín i vyžehlení promenádni levy nevdojak zavdávali podnet na zvýšenú detektívnu činnosť. Každodenne sa bláznili zvončeky elektrických centráľ, slečinky boli prerušované v starostlivej manikúre a prepínali linky a prehadzovali čísla,

nepríjemne vyrušované z úradníckej spokojnosti a opoludňajšej siesty.

Mŕtvy bol lord Vevers, opustený bol palác v Liverpoolstreet, lebo odišli úradné komisie a policajní psi oňuchali strašné miesto činu, hoci nevykonali svoju prirodzenú potrebu pri stĺpoch mramorových schodísk.

A John, ktorému smrť jeho pána akoby utála obidve ruky, márne si lámal hlavu nad týmto prípadom. Vedel síce ešte z biblie, že Kristus prišiel zatvorenými dverami, ale človek z mäsa a nefalšovaných kostí – nemožno. A dvere boli znútra zavreté, taktiež oblok, v obloku ventilačný otvor v priemere tridsať centimetrov a na zemi milionár Vevers, pätnástimi údermi usmrtený. Kade ušiel vrah? Nemožnosť cesty zo spálne privádza na to, že lord sa zavraždil sám, čo by bol od jedného slobodného mladého boháča neodpušiteľný nezmysel. Ale John je presvedčený o samovražde, hoci nenašiel v živote svojho pána žiadnu pohnútku pre taký čin.

Deň po dni išiel a Londýn hovoril jedným slovom jediných úst: VEVERS. Detektívi tvrdli. Telefóny sa bláznili ďalej.

Londýn nie je hocijaká dedina. Tam žijú milióny ľudí, a preto stá ľudí denne zomiera. V tom čase, keď celá verejnosť zaoberala sa záhadnou vraždou lorda Veversa, bol v malej izbe jednej robotníckej kolónie zavraždený robotník Ohams. Tam neprišla žiadna komisia a ani psov nedoviedli, aby zistili páchatela tejto nezahadnej smrti. Vyniesli robotníka Ohamsa v drevenej rakve, aby ako neproduktívna hmota nezavadzal v tom obrovskom mravenisku práce, a bez detektívov napísali matričný záznam nebohého Ohamsa s konštatovaním vraha:

BACILLUS TUBERCULOSIS

A tento vrah, ktorý pripravil ženu a päť detí o ich životela,

nestál ani za to, aby v telefónnej centrále zvonček vyrušil rusovlasú krásku s modrými očami.

robotník ohams zavraždený

MILIONÁR VEVERS ZAVRAŽDENÝ!

Štyristo najlepších londýnskych detektívov sedelo vo svojich izbách. Ale žiadnemu nevnukli bohovia takú originálnu myšlienku ako najmladšiemu z nich, Emilovi Pinkhamovi. Tento tiež sedel vo svojej izbe. Ľufka mu vrástla do úst ako vdych sladkovoňavých záhrad, ale myšlienky mal on tvrdé a konkrétne, až zvonili o vysoko vyklenutú dutinu lebečnú ako zvony veľkých sviatkov. Preto mu ľufka vyhasla. Zapálil cigaretu, ukazovákom pravej ruky sklepol nervózne popoľ na zem, potom sa lenivo pretiahol v remennej klubovke, až mu kĺby zaprašťali a oči sa sladkosťou okamihu privreli, ale hneď si zas sadol ako slušný človek a listoval v TIMES, až došiel k stĺpcom kriminalistiky. Každý odborník zaujíma sa o udalosti v svojom odbore.

Žiarovka rozprestrela svoju mlčiacu pohodu na čierne stránky časopisu. Vzduch prilepil sa až k povale a nezostúpil zo svojej povýšenosti ďalej ako k policajnému nosu nášho Pinkhama. A v tom vzduchu dalo sa cítiť teplo a zápach birminghamského uhľa a okrem toho ešte šťastlivý okamih, majúci veľký význam pre chýrečnosť života najmladšieho londýnskeho detektíva. Večer sa Londýn vyčistí, oblečie bielu košeľu a nový golier, nechá vyčistiť posmutnelé topánky od odborného čističa na rohu ktorejkoľvek ulice a potom sa rozíde do divadiel, do koncertných siení, do cirkusov a tanečných sál. Lebo ulice sú hmlisté, až dusia, a v zábavných miestnostiach uvidíš ľudí a očuješ tlkot ich lačných srdc. Tramvaje rozvážajú tento v plédoch a kožušinách zabalený hlad po zábave, po všetkých križovatkách londýnskych ulíc a sprievodcovia sú ako ľudožrúti, do svojej kapsy ukladajú hlavu kráľa Juraja, čo sa svieti na drobných peniazoch anglickej meny. Elektrické vozidlá svietia si na

cestu fialovými raketami výbojných iskier. Detektív Pinkham znovu vystrel svoje telo a zveril ho nosnosti remennej klubovky, zodvihol sa zvoľna a postavil sa tak, že tieň jeho postavy vyplazil sa po múre hore a o povalu si rozrazil deformovanú čiernu hlavu. Vzal čapicu, znova zapálil ľufku, vykročil do chodby, zaistil svoju tajomnú izbu patentnou zámkou a nechal sa odviezť za cenu niklovej hlavy kráľa Juraja k Adwodovmu cirkusu. Amfiteatrálne zoskupené sedadlá boli naplnené živými ľuďmi, z ktorých okrem žiariacich očí nebolo aj tak nič iného vidno. Ohromná miestnosť ligotala sa všemožnými krásami a odlesky binoklov rozbíjali oči protisediacich návštevníkov. Vo vysokých galériách, tam, kde sú lacné miesta, sedia ľudia, čo im život odoprel svoje dary a poskytuje im len raz do týždňa obetovať malý peniaz na miesto v galérii, aby tá krása nebola privilegiom len tých, čo majú na čele vpísané signum majetných, zabezpečených ľudí. Tam sedí aj Betty Linkershová, má vlasy žlté sťa najdrahší ľan a do očí sadla jej pohoda modrojasného neba. Tejto krásy ona sa najesť nemôže, a preto za jeden a pol libry šterlingov mesiac musí sedieť v advokátskej kancelárii a natahovať dni i večery, aby Underwood vykľepal monotónnym zvukom všetky akty a súdne výroky, týkajúce sa klientov pána dr. Balleya. Betty sa díva dolu, hlava sa jej krúti tou krásou a myslí si: Keby mi bol odkázal lord Veverš svoje milióny, vystavala by som dom pre týchto cirkusových umelcov, ktorí nám skrášľujú šedivý život. Nemusela by si sa, krásna Elis, produkovať na svojom bielom koni, čakajúc večer na uslintaných dobrodincov s bravčovými očkami, a ty, Tin-tau-sen, dostal by si na cestu do Jokohamy, kde svieti večne mladé slnko, aby teba s celou rodinou malých detí nehrdúsila špinavá hmla londýnskych ulíc. Tebe, hadí muž, darovala by som pekný domček s výhľadom do šireho sveta, aby si nikdy viac nemusel svoje úbohé srdce stísať do železného kruhu

tridsaťcentimetrového priemeru. A vám, smiešni a do plaču úbohí clowni, ktorí najviac trpíte, vysmievajúc sa nútenými úsmevmi vlastnému hladu a biede, vám by som dala čo len k životu treba a hovorila by som vám slová od srdca taktiež chudobného dievčaťa...

Betty domyslela a stále sa díva dolu. Nebolo jej ľúto mŕtveho Veversa. Jeho mŕtve milióny ľutovala, keďže sú na svete krásni umelci s hladným bruchom...

Zbohom, ty skvostná krasojazdkyňa Elis, keby som mal Veversove milióny, kúpil by som si ťa na niekoľko nocí! Zakryl by som žiarovku plyšovej komnaty fialovým hodváhom, bola by si tak ako Faustova žena s ohnivým lonom. Ale som len najmladším londýnskym detektívom, mám vyvíjajúci sa ňuch a moje meno je Emil Pinkham.

K produkcii pristupuje hadí muž a ten sa zas menuje Glaseock, miesto detektívkeho ňuchu má úzky železný kruh ($R = 0,30$ m), a to je taký človek, že sa týmto kruhom prevlečie. Neprejde ťava uchom ihly, hovorí Písmo, ako Glaseock nie je ťava, a predsa len to je veľký kúsok, čo on robí. Díva sa naňho Betty a myslí si: Darovala by som ti domček s výhľadom do šireho sveta. Díva sa naňho detektív Pinkham a myslí si: Glaseock prevlečie sa kruhom o priemere tridsať centimetrov. V zamknutej izbe bol nájdený mŕtvy miliónár Vevers. Ventiláčny otvor v obluku rovná sa veľkosti železného kruhu Glaseockovho.

VRAH = GLASEOCK

Pinkham nedočkal konca programu.

Tramvaj poslala pánu bohu fialovú hviezdu, čo sa na križovatke drôtov elektrickým výbojom narodila. Nie je isté, či mala číslo dvadsaťtri, ale isté je, že Pinkham skočil do

tohto vozidla a odišiel do paláca lorda Veversa, kde znova premeriaval ventiláčny otvor spálne, aby predišiel novej blamáži. Keď ale skutočne zistil, že tento otvor bol jedinou možnou cestou, ktorú volil vrah Veversov, potvrdil znovu svoj svetochýrny objav:

VRAH = GLASEOCK

a odišiel spokojne do svojho domova, zostavujúc program ciest, ktoré treba zajtra vykonať. Už si ani ľuďku na noc nezapálil.

A keď sa Betty Linkershová domov vracala, bolo jej ľúto hadieho muža, ktorý pre radosť ľudí a pre svoj hlad musí zapredávať svoju ľudskosť a on – sám človek – pred očami druhých robiť veci, ktoré sa priečia pojmu a možnostiam človeka, vykriviť sa, skrútiť, stiahnuť, stlačiť, stisnúť tak, že jeho telo stráca svoju prirodzenú formu, znásilnené železným kruhom nepatrnej svetlosti. Zamilovala si ho preto, že bol taký úbohý, ponížený a veľký. A zajtra, až Underwood bude zas spievať svoju strašidelnú pieseň z malých a veľkých litier, najradšej by medzi každým riadkom písala svoj dnešný vnútorný objav:

MILÝ = GLASEOCK

A keď už ležala vo svojej postieľke a spánok ju premohol, snívalo sa jej, že spoločne s Glaseockom – dve žravé telá v jedno zomknuté, pretahujú sa ohnivým kruhom, kruh ich spája – spája – spája, a ten kruh nie je kruh.

LÁSKA

Pinkham zasadol ráno k raňajkám, zjedol dve varené vajcia so šunkou a zapil sódomkou, aby mal čistú a jasnú myseľ. Nebol alkoholikom a koktaily píjaval len večer po všetkých udalostiach rušného dňa. Po raňajkách fajčil obvyklú cigaretu, natiahol zimník s kožušinovým golierom cez uši a vyšiel von. Program cesty stanovený bol už včera večer, a preto dnes bez rozmýšľania zaklopal na dvere Glaseockovho bytu. Vyšla gazdiná.

- Mr. Glaseock doma?
- Nie je doma. Nech sa páči prísť neskôršie.
- Som Pinkham, jeho dôverný priateľ. Dovoľte mi, aby som Mr. Glaseocka mohol dočkať v jeho byte.
- Prosím. Ráče vstúpiť.

Izba so skromným zariadením privítala Pinkhama akosi nevľúdne, cudzinec vytušil ju z ticha a to ticho sa prepadlo kdesi do pekla, či zomrelo v hluku frekventovanej ulice. Pinkham je presvedčený, že stojí vo vrahovej izbe, zdá sa mu, akoby naňho všetko padalo, i tá vina vraždy, čo tu vonia tajomnými zápachmi preliatej krvi. Zásuvky stola samy sa otvorili a čiže je to zlato, čiže sú to šperky, ó, mŕtvy je lord Vevers!

Pinkham už zas sedí, pred seba sa díva. Na stole otvorená akási stará kniha, strana 154., KAPITOLA IX O RUSÝCH VLASOCH KRÁSNEJ MARGERITY. To je nič, to nemá nič spoločného s cieľom jeho cesty, ospalá mucha spadla z povaly a zomrela, lebo je január a prišiel jej čas. To je smrť, o ktorej sa v novinách nepíše, netreba detektívov, aby vypátrali príčiny takej smrti. Vo svete sa robia ďalekosiahlejšie veci, jedni sú vraždení a úrady stíhajú vrahov, druhí sú vraždení a úrady stíhajú tých, ktorí sa bránia, úrad je jediná neomylnosť, jediná moc, trestajúca udalosti a jedna z tých trestuhodných udalostí je

GLASEOCK PRICHÁDZA

Áno, to je on. Hadí muž. Kruh o priemere tridsať centimetrov. Lord Vevers v spálni zabitý pätnástimi údermi. Ventilačný otvor veľkosti železného kruhu ako výrobného prostriedku Glaseockovho. Film beží...

- Vitajte! Glaseock.
- Ďakujem. Pinkham, de...
- Čo si ráčite priať?
- Som detektív a prišiel som...
- ?

- a prišiel som v záležitosti zavraždeného lorda Veversa.
- Prepáčte – akú spojitosť to má s návštevou môjho bytu?
- Zavraždili ste milionára Veversa.
- Ide zrejme o omyl.
- Sú presvedčujúce dôkazy. Šperky v zásuvke vášho stola, železný kruh, ktorým sa preťahujete v Adwodovom cirkuse a rovnaká veľkosť ventilačného otvoru uzavretej spálne lordovej.
- Zatýkam vás v mene zákona. Ráče ma nasledovať.
- Takým spôsobom došlo na policajnom riaditeľstve k vysvetleniu záhadnej vraždy lorda Veversa.

Novinová spravodajcovia zošaleli. Večerníky boli na rotačkách chrlené vo zvýšenom počte a verejnosť bola uspokojená šťastlivým zasiahnutím ruky spravodlivosti. Tristo deväťdesiatdeväť londýnskych detektívov smrteľne žiarlilo na svojho mladého druhu. Z ulíc sa táto správa roznesla po všetkých obchodoch, bankových domoch a kanceláriách. Betty Linkershová upustila striebornú slzičku na hárok konceptného papiera. Neskôršie na to mokré miesto nakreslila atramentovou ceruzkou tento láskyplný a hrdý nápis:

VRAH
MILÝ = GLASEOCK

VLAK

NECH ŽIJE GEORGE STEPHENSON
A.D.1929

Liverpool s Manchestrom si podali ruky po blýskavých koľajniciach a spútaný boh podmanenej prírody ťažko vzdychal bezmocným hnevom a bielou parou. Celý svet otvoril naivné modré oči a v primitívnej bázni sa učupil do špinavého kúta istej a spoľahlivej nevedomosti. Muselo prejsť necelých sto rokov, aby sme si zvykli na čierneho hada vo večne starých, jednako romantických krajinách, ktorý si žeravými, chorobne rozpálenými očami užiera podozrivú tmú bezhviezdnych nocí, lebo za bieleho, slnkom roztopeného dňa razí si cestu besným oddychovaním.

Pri pôvabne sprehybaných líniiach strieborných koľajníc stoja čierne čísla, každé to číslo patrí domčeku s bielymi múrmi i nebesky sa usmievajúcej idyle, ktorú žije strážnik X, Y. číslo 4 so ženou bez čísla a s deťmi s ľanovými vláskami. Tam chodia ľudia a pýtajú si čosi, za päť korún šesťdesiat kúpia Žilinu so všetkými krásami, so všetkými výkladnými skriňami a zápachom konského trusu na kamennej dlažbe štvorcového námestia, kysucká milienka v krpcoch a bielom kabátiku zájde tam, aby očula anjelský hlas vojenskej poľnice, čo rozráža sklá diskretných meštiackych spální, a aby videla svojho hrdého Ondreja maširovať, maširovať. Gazda sa ide opýtať na cenu statku rožného a dámy v klobúkoch s milým úsmevom poťažkávajú hydinu,

čo má zviazané nohy a bolestne vytŕča oči na ich kypiace ňadrá a multiplikované vankúše pôžitkárskeho hrdiel. Mesto je mesto, stroj nás s ním spína, až na vysoké kopanice ide volanie vyzývavého života.

Vlak ako strela vrýva sa do mäkkého tela krajiny, je to ako hrozivé ultimátum a stromy, zelení, čierni vojaci, dávajú sa babsky na útek, zanechávajú svoje pozície. Len niekedy stane vám pred očami strmá budova s čiernym nápisom a zelenými oblokmí, a keby za tými oblokmí nespieval kanárik sťa jubilejný dukát, myslel by si si: To je budova generálneho štábu a tu ten krehký pán s krvavou hlavou je istotne slávny generál, v tej veselej vojne má hlavné kápo. Ale nemáš času rozmýšľať, aj budova generálneho štábu dostane zajačie nohy, pán vtiahne generálske nohy i s podagrou za dokrvavenou hlavou do otvorených dverí a to je taký chutný žuvanec, vojaci utekajú, vojaci utekajú, čierna oceľová strela labužnícky sa vŕta v tele krajiny ako zúrivá spirochéta.

Voz sa otriasa ako žobrák v januári na tvrdej hradskej, očami vychutnávaš končiare belasých hôr a spiace polia popri stromoradoch, pieseň jačiaceho železa je ako divoký opus z Carmen, čo sa ti zvíja pod nohami. Máš chuť skandovať na zamrznutom okne šialený rytmus tejto železnej básne, zapísať si ju do zápisníka a za štyri roky vycizelovať do zlata oslavný verš

1829-1929

NECH ŽIJE GEORGE STEPHENSON
NECH ŽIJÍ ŽELEZNÝ MOST
LISABON-VLADIVOSTOK

Na tento verš mám času štyri roky, a preto prichádza žltými dverami akýsi pán, v ruke má blýskavé kliešte a zuby neťahá, doktorom nie je, je to snád automat, lebo vedie pri každom kupé jednakú reč. Hovoriť je striebro, mlčať zlato, dajte si spraviť, prosím vás, tabuľku s nasledujúcim textom:

MOJA ÚCTA
LÍSTKY PROSÍM
RRRRÁČTE

Lebo sporivosť je krásna vec – aj v reči. Sprievodca vlaku je vážny pán, kedysi za mladí mohol mať myšlienky sťa vzlet orla, ale teraz má hlavu zdeformovanú dopravnými predpismi a orol má brucho vypárané, len krídla na modrej čiapke sa zachytili. Oči sú hladné, oči sú hladné – prečo ma tak nemilosrdne jete svojimi očami, veď som si kúpil Žilinu za päť korún šesťdesiat od strážnika X, Y. čís. 4, čo má klebetnú ženu bez čísla a šesť plavovlasých detí. V lete mal v záhradke pri plote celý rad diskov – zlatých slnečníc. Zbohom.

Sprievodca odchodí, a oproti mne vypadla dievčaťu s vodnatými očami umelá kvetina z knihy. Vďaka, krásna slečna, založím si vašu margarétu k najkrajšej svojej básni. A tá pani Marlíttová, čo písala knihy lásky pre pučiace srdcia dievčat, nech ide v čerty. Zakrvaví vám vaše vodnaté oči, do ktorých sa nikto nezamiluje, bude sa vám snívať o románových hrdinoch s vypestovanými voskovými prstami a v nemilosrdne prázdnych nociach pod horúcim Vezuvom perín podľahnete masturbácii. Bude vás škoda, bude vás škoda, aspoň ten biely kvet mi na pamiatku darujte. Ja som človek a mám široké oči a srdce sťa zvon, nenávidím Marlíttovú a nikdy nenapišem román pre unavené dievčatá.

KYSUCKÉ NOVÉ MESTO

tak vy už vystupujete. Pozdravujte mi tie červené ruže v tanečnej sále, tiež som pod nimi kedysi objímal.

Kysuca, Kysuca, studená vodička,
železnica zvučí sťa Bessemerove kladivá vo Vítkoviciach

a Kysuca sa bojí, pod brehom sa ukrýva. Neďaleko spí prihrbená dedina, kostol nad ňou hrozí, varovný prst boží, a celá krajina sa stáča ako pohyblivá plocha. Čas cez ňu letí, čas ju tlačí, utláča, v papierni valcujú papier, a tu je to robota nepodarená, ani hárok bieleho papiera, len zdrapy udiveného snehu stravujú január deň po dni.

osihotená, pošliapaná, nerešpektovaná, a predsa tu je, a ty si mi pekný vták, čo vedľa mňa špinavý sedíš, čítaš, ty

KOMUNISTA

slávite Leninovu smrť, slávite, oslavujete a vysmievate sa pritom druhým – ako dlho chcete smútiť v sláve, veď Lenin – Lenin – je mŕtvy

ŽIJE LENINIZMUS

Ech, dajže sem, to je zaujímavejšia časť vzadu, lokálky dňa, zlámané nohy a odcudzené brilianty, človeku je veselo, keď to číta, že sú hlúpi ľudia na svete.

Ja som, dajme tomu agentom, obchodujem s voňavým mydlom alebo trikotovým tovarom, nedám sa okradnúť a nohy si nepolámem. Ha, nedávno som čítal, akási dáma bohatá cestovala, vo vlaku sa naskytne aj príjemná zábava, chlap bol elegán a vyberaný apač. Že sa jej stratila peňaženka a skvosty, ale o potrhanom podväzku s mono-

gramom, to už noviny nepísali. Ja som zato skúsený a poznám chod sveta.

**Z FABRIK A MAJEROV
KRVOU POLIEVANÁ PRÁCA
CHAMTIVOSŤ KAPITÁLU PRÍČINOU SMRTI
ROBOTNÍKA**

J. Holiga, dvadsaťštyriročný robotník
v textilnej fabrike v Turč. Sv. Martine,
na nebezpečnom mieste fabрики zachytený
remeňom hnacieho kola a na kusy rozbitý
v niekoľkých okamihoch 20. decembra 1924.

Takých prípadov sa na celom svete stane cez deň niekoľko. Práca si žiada obete. Ľudia to čítajú pri rannej káve a aby potvrdili, že vzali prípad nešťastného Holigu na vedomie, povedia poniektorí: chudák. Ale keďže druhí sú inakšieho založenia a vyznávajú požívачnosť sveta, vezmú celkom iné noviny a sledujú radšej vedľa kurzov devíz ceny OLLA GUMMY, dodávanej v najdiskrétnejšom balení. A predsa v tej fabrike tiekla krv, mladé, silné telo, čo bolo dobytateľom vláčneho chleba na zemi, bolo na kusy rozbité a revolučné myšlienky robotníckeho mozgu poškvrnili celú miestnosť, volajúce sťa alarm na najstrašnejšie zúčtovanie. Vo fabrike roztrhaný

ČLOVEK

ČLOVEK

ČLOVEK

chudobná matka plače hladná.

Srdce ľudí = dve komory.

Jedna komora – chorobná citlivka hnusne urevaná.

Druhá komora – tvrdý kameň, ktorým vám rozbijeme hlavy.

Ja som možno agentom, obchodujem s voňavým mydlom alebo s trikotovým tovarom, podávam ti ruku, ty čierny, nšpinený, pravda chudoby do nebies nevolá, ona volá do ľudských srdc, aby v jednej komore ufnukané slzy vysušili a druhá komora aby zmäkla. Lebo človeka

NEZABIJEŠ!

Okrídlené koleso neprestajne a neomylnne skanduje svoju báseň, každá sloha má určité meno a ide to tak: Čadca, Oščadnica, Ochodnica, Krásno... 10 km, 12 km, 15 km, ako ktorá, a to je sakramentsky dlhá báseň, keď sa musí na km merať, pravda, môj plodný Minnesänger Hans Sachs?

Vlak letí – ľafa, vrana tiež letí, nedohoníš nás, milá cigánka, nezastavíme sa, hoci nám tak falošne spievaš. Naša železná pieseň ťa zahluší, bojiš sa civilizácie.

Ó, koľko bojazlivých vrán je ešte na svete.

Okná sa otriasajú, zas jedna sloha sa končí, zbohom ČLOVEČE – SÚDRUH, zabitý v Martine, zbohom, ružový podväzok okradnutej dámy, a ja by som nebol dostal bielu umelú kvetinu od vodnatej slečny, keby nie

GEORGE STEPHENSON

1829

MUZIKA

Anuške Pušovej

I

Všetky veci na svete stáli na svojom mieste, alebo pohybovali sa v predpísaných dimenziách priestoru a času, nebolo žiadnej mýlky v tomto jednotvárnom pochode. Matematická presnosť celého životného dejstvom bola zaručená. Boháči a hmyz v rozkoši zomierali, chudobní žili a museli žiť k obrazu boha – syna človeka.

Na svete bol len jediný vzdor. Mesiac august spravil si svoje zákony a programy. Nemal nad sebou žiadnu silu a moc, ktorá by určovala jeho smer. To bol stelesnený boh, ktorého oslavovali brunátni roľníci v modlitbách bohatej žatvy. A nesmel byť bohom, aby ho neprekliňali robotníci dusných veľkomiest a baníci a kancelárske výpomocné sily. Ale mesiac august bol silný v svojom božstve, lebo tak, ako naplnil kúpeľné mestá chorobou znudených tvárí, dal roľníkom sladkosť a plodnosť zeme a chudobným tohoto sveta dal zabudnúť na exotizmus decembrových okien a beznádejnosť mŕtvych kachiel v dobe, keď niet chleba ani lásky.

A preto mesiac august prestúpil všetky veci okolo nás.

Ten oblok, popísaný milujúcim zrakom Zoé, viedol do zelenej záhrady. Už to tak býva, že záhrady bývajú vždycky zelené, hoci georgíny bývajú krvavé, žlté a biele a udávajú záhradám svoj farbistý tón. Záhrady sú hrozne milé priestory na tejto zemeguli, sú potechou srdca a balzamom na rany

robotného dňa. Zráňané srdce Zoé bolo ale zavreté v modernej klietke advokátskej kancelárie, záhrada plávala za zlatým oblokom izolovaná a Zoé bola len obeťou ostrých hrán, akými boli obdarované všetky kusy triezveho zariadenia. Žlté folianty vystupovali z regálov ako rozprávkové chiméry, Zoé, ty si kráska z Tisíc a jednej noci, ale ten paragraf, to je obluda dvadsiateho storočia, to je príšerný astrál z tajov mágie, na ktorého pozrieš a zomrieš. Máš doma ustaranú mamičku a za oblokom voňavý muškát, študuješ Marxov Komunistický manifest a opravuješ si potrhajú pančuchu: také je to strašné, že musíš sa od tých milých predmetov odlúčiť a predať krivým obludám

ssssssss RASTÚ

zabijú tatu, zabijú mamu, zabijú deti, zabijú teba, Zoé. Vieš, raz, až putovať bude čierny zástup ľudí z fabriky, čo vyživí nechce tvojho otca; až tvoja mamka potratí plod svojej lásky a zašľapne hluchý kvet, aby nebolo viac biedy na svete; až ty a iné modrooké deti pôjdete s úsmevnou istotou inžiniera riešiť predpoklad krajšieho sveta, vtedy

PARAGRAFY ZABIJÚ TATU

MAMU a v nich teba, ZOÉ,
DETI

alebo vy všetci zabijete s radostným jasotom paragrafy.

Ten oblok je ako plán záhrady, tvoje oči sa prechádzajú po žltých cestičkách a objímajú sa s jarabými kvetmi. Ruky založ vzad, alebo ich daj na srdce, aby tak zúrivo nebúchalo a nevyrušilo tvojho šéfa vo vedľajšej kancelárii. Lebo to je zlý pán, on má zelenú záhradu, zelený úsmev, zelené oči a zelené zuby, a ty z celej zelene sveta len muškát, a ešte na ňom je niekoľko krvavých slzičiek, čo kvitnú do bolestne omamnej noci. Vieš ty čo, Zoé, na knísajúcu sa vetvičku Alexandrovej jablone posadila sa radostná tarcha vtáčieho

spevu, to je tá pieseň, ktorá hneď v zárodku je zavraždená, tvoj Underwood rapoce a chichoce sa ako strojová puška, keď na námestí vykvitne vzbura sťa mexický kaktus. A či myslíš, že tvoj písací stroj je dôležitejší pre krásu tohoto sveta ako tá pieseň čierneho drozda, do ktorej on ukladá sladkosť slnečných strání, slávnú veľkosť regenerujúceho života a horkosť milovania?

Nemáš odpovede, lebo máš hlad, tvoj mesiac je v znamení

Kč 600,-

a čierne drozdy spievajú druhým, ktorí hlad nikdy nemali. Pre teba je len starosťami tehotný deň, pre teba je tak úžasne hlúpa žltá kancelária a záplava papiera, ktorý máš popísať kovovými literami svojho stroja. Ten stroj ťa zabije, milá moja, a keď nie stroj, zabije ťa láska nemohúca, túžiaca, lebo zavretá za plánom izolovanej záhrady. Smrť chudobného človeka býva hrozne ťažká, lebo je tak mnoho vecí na svete, ktoré on nedosiahol a neochutnal, také široké má a priestranné srdce a hluché ozvenou, ktorú v ňom vyvoláva prázdnota a nedostatok krásy tohoto sveta. Túžiš mať sklený zámok a v ňom ružové púpä, chcela by si mať každý deň príležitosť počuť slovo dobré sťa nový chlieb, chcela by si ísť na vidiek na muziku. Muzika hrá, muzika plače, Underwood sa chichoce a rapoce a sen zomiera v strieborných slzách.

Ale daj pozor, Zoé, pán šéf prichádza

SLEČNA, NÁJDITE MI Č. j. 2573/1924

Č. j. 2573/1924

ó prosím, nie je to len také obyčajné číslo, redaktor krajinského listu Y. Z. vzniesol svoj spravodlivý hnev na ktoréhosi údenára, že do bravčovej údenej hlavy zapichol papierovú zástavku v národných farbách na dôkaz domáceho výrobku, a tým zneuctil patriotické zmýšľanie tých, ktorí bravčovú hlavu nepotrebujú, lebo každý z nich... atď. Preto

§§ prehovoria svojou rečou a tlačový zákon bude už 26,375.841 krát použitý proti redaktorovi, ktorý nevie slušne upozorniť na nezlučiteľnosť bravčovej hlavy s národným cítením a obhajuje toto nadávkami nehodnými inteligentného štátotvorcu.

Vidiecka muzika prestala hrať, ale tu je číslo 147/1922, auto zabilo robotníka Kubinu a manželka so šiestimi deťmi márne sa domáha, aby dostala náhradu.

Č. j. 2573/1924 – prosím

pán šéf sa obracia k dverám svojej kancelárie ako slnečník oproti slnku, muzika zaznieva zďaleka, sľubuje raj.

– Pán šéf, prosím...

– Prajete si niečo, slečna?

– Áno, v nedeľu, neviem ako to povedať: v nedeľu by som rada k starej mame, má biele vlasy a dobrotivý úsmev, ale je tak ďaleko ten úsmev, že treba by bolo vziať si i na pondelok dovolenku...

– Ale slečna, už zas dovolenku, veď ste už mali tento rok dva dni. Teda na úkor patričnej dovolenky a v utorok ráno prídte zavčasu do kancelárie...

– Ďakujem vrele, pán šéf.

Babuška moja zlatá, vy máte biele vlasy a dobrotivý úsmev, príde za vami dievča s modrými očami, aby vás vyobjímalo, ale má srdce ťažké prachom sivých regálov a zhustila sa v ňom nenávisť oproti bravčovým hlavám. Stará mama – to je záhradka s krvavým klinčekom a voniacimi rezedami, snáď ma okrášlite, až pôjdem tancovať s hranatými chlapci. Bude ich volať klinček, bude ich volať rezeda, ja nebudem nič, lebo sa stratím svetu, trombón ma na kúsky roztreskne, krídlodka do neba vynesie klarinet

tuli – tuli – tulili

ja som tvoja, môj milý,

ktorého neznám.

II

To bola veselá vojna. Fľaše s granátovou sódomkou strieľali z okien na škeriaci sa mesiac a tekuté skupenstvo jantáru v pohároch menovalo sa pivom. Lesy zelené prišli zomrieť nad otvorené dvere blyštiacej sa sály, to aby tanečníci vedeli, že smrť otvára brány rajskeho veselia. Lampy viseli odovzdane od povaly dole ako ruky unavenej soboty, keď nastáva nedeľnejšia bezmyšlienkovitosť a pokoj na zemi.

Celá miestnosť bola v znamení párneho čísla.

HLA { 82 ľudí
164 hladných očí
164 milujúcich rúk
410 radostných prstov bubnujúcich na
82 presladkých prsiach dievčat divý
pochod ku kankánu života

nie ľudia, svet sa točil, svet víril, hviezdy padali dievčatám do studníc očí, keď sa zvrátili v záhrade naznak, hviezdy darovali chlapcom svoju sférickú ťarchu, aby hlbšie vnikli v závrtné tajomstvo života. Nebolo žobrákov lásky, láska tiekla každým telom sťa miazga bolestnej brezy na kraji lesa, bola ohromným plagátom zaveseným od očí ku srdciam a potom ešte nižšie.

Lávky okolo stien boli ako otec, na ktorého zhrbenom chrbte leží ťažká starosť veľkého počtu detí, sedeli sme, žiaden sme nevedeli, že bránou smrti do raja vošiel dobroti-vý úsmev pod bielym vlasom a volajúci klinček

BABUŠKA + ZOÉ.

Pod bielym vlasom ustarané telo, ťažký kameň prežitého ľudského veku v ňom ležal, nohy, noste si ho, nohy, noste si ho, keď je taký hrozný ten kameň! A vy ste slabé.

– Ten pán je útlý sťa breza, snáď sa pomestíme na tej lávke, mladí so starými, mladí so starými a ešte Zoé.

– Och, netreba sa stíkať, muzika hrá, stošesťdesiatštyri nôh našlo si spoločnú osu a okolo nej sa krútia

DOVOLÍTE SLEČNA ZOÉ

LEBO

H U D B A H R A P O L K U H O P S A

Horský potok, čo uteká cez nebezpečné kamene a hlavy vlnkám zráža, klarinet sa chichotal ako malé nezbedné dieťa, keď starík trombón mrmlal mu o jeho huncútstve. Polka je polka, niet času rozprávať a Zoé so svojim hnedým tanečníkom len tónu svojich kypiacich hláv rozráža si dobrovoľne v dekorovaných kútoch tanečnej sály. Muzikanti ako kováčske mechy rozdúchávajú žeravosť horúcich tiel, oh, vy kúzelníci, oh vy diabli!

Mesiac díval sa jediným karhavým okom na bláznovstvo 40°–38 °C pozemšťanov, od zlosti už hovoriť nemohol a držal sa konárov plodných jabloní, až sa tak triasli, bolo treba prestať a na hlavu položiť strieborný obklad hviezdnej noci. Kroky zvonili a budili ustarané srdce spiacej zeme, je to také krásne, keď sa hovorí o krvavom Marse a spoza stodoly zabrechá pozemský Lapaj.

– Zoé, tancovali ste, neviete s kým, možno, že mám zabijacké srdce, a možno, že každý deň nosím v dierke kabáta kvetinu. Prišiel som zďaleka a nikdy som tu ešte nebol, ale je to rozkošné, je to, akoby veselý meteorpodnikol dobrodružnú kozmickú turistiku a spadol načudovaný do

žeravého lona plnoletej ženy. Svet je taký široký a človek jednu cestu zunuje, dnes chce byť v Kuvikove na muzike a zajtra plávať na 83 1/2 rovnobežke v eskimáckom kajaku, potom zahnať smäd sobím mliekom na Klondyke a druhý raz čučoriedkovým vínom domácej výroby. Podá ti ho mamička láskavou rukou, spomenieš si na slnečnú stráň a dokrvavené datle, chlapčenské nohavice a prvú osemročnú lásku. Tancovali ste, neviete s kým, tulák je ja tovar tohoto sveta...

– Tancovali ste, tancovala som, tancovali sme, nevieme s kým, ja som Zoé, dievča so sivými očami a na tom nezáleží. Každý máme v srdci niečo pekného, vy máte belasé diaľky a ja mám izbietku so slepým oblokom, ale je za ním voňavý muškát, zelený ako slovo nádeje. Môj život je chudobný kaleidoskop najjednoduchších vecí, pri raňajšej káve opravujem potrhajú pančuchu a balím mamičku do teplého pohľadu svojich očí, aby sa neudrela o strohosť hranatého dňa. Ten krvavý klinček na mojej hrudi, to je darček od starej mamky, je biela a tichá a pokorná, lebo chce ešte žiť. – Pravda, ľudia chcú žiť!

– Žijeme.

– Chceme lepšie žiť.

– Budeme teda ničť!

– Musíme teda ničť.

– A kto bude tvoriť?

– My. Zase my. Kto má takú veľkú vieru, ten môže ničť, má aj silu stavať. Hudba nám vyprchala, bohvie, kde, na Orione postavila šťastný chrám pozemskej radosti, my si dnes stvoríme farbistý obrázok v mäkkých dlaniach, môže to byť láska alebo rozprávka alebo kus chleba z budúcej práce.

ZOÉ STE AKO LAMPA DOBRÁ

Som meteor a padol som vám do teplých dlani a keby ste chceli, zveziem sa vám až k nohám, k tej opravovanej

pančuške, čo je ružovým čriepkom vášho kaleidoskopu. Padnem vám k nohám a zavolám do širokého sveta, môj výkrik do nebeskej lúky ako decko vpadne a všetky hviezdy potrhá a rozdrúžga, pre vás, Zoé, budem kričať:

PRE OPRAVOVANÚ PANČUŠKU PRE VÄDNÚCI MUŠKÁT ZA OKNOM PRE NEZJEDENÝ CHLIEB MINULEJ PRÁCE

! NE – MEŠTIAKOV
NÁ – FABRIKANTOV
VI – ADVOKÁTOV
DÍ – MORALISTOV
ME – OF. BÁSNIKOV

A nech ma nikto nečuje a nech môj krik prepadne sa do prázdnoty mastných nemohúcich hláv, predsa len my si nájdeme cestičku na zelenom svetle, ktorá nás povedie za šťastím.

– Až v utorok sadnem zas za smútočný Underwood, budem si myslieť, že po zlatých linkách telegrafu posielam vám do sveta pozdrav. Bohvie, či budete doma motýľa naháňať, či zavoláte slávu Eiffelovke, ale on vás dostihne, ten môj pozdrav.

– Až odídem z tejto rozprávkovej dediny, budem vaše úsmevy, Zoé, hnieť ako cesto živného chleba. Do všetkých vecí si vás premením, každý kameň vami žobrákovi pod nohami zmäkne a každá nevädza usmeje sa vašimi očami na robotníka, čo ide cez pole z fabriky domov...

– Stvoríme nový svet?

– Stvoríme niečo viac ako svet, stvoríme zázrak. Padám vám do lona, žeravý meteor lásky, hviezdy vás zvrátili naznak a tá najťažšia v srdci mi sedí, to aby som čím hlbšie vníkol v závrtné tajomstvo života. Muzikanti už zas sa naduli a to tempo je krásne, kľže nad nami, kľže v nás, sme nehmotní, sme bez duše, celí sme v nebi

Ó NÁDHERNÁ

Ó SLADKÁ

podme tancovať.

III

Teda už zas prišiel utorok, ešte nebol dobre po nedeli vyspatý, kravatu mal kdesi pri ľavom uchu a sivú tvár. Dovyedol Zoé do kancelárie pred ôsmou hodinou, sadol s ňou k písaciemu stroju a teraz sa díval – hu, aké mal ošklivé oči. Poradové čísla začali tancovať a nebola to už muzika, ten tanec zaváňal potrebným chlebom, každé z nich sa škerilo hladnými zubami a chceli Zoé zožrať. Preto ona pre svoju osobu zaviedla si nový exhibit a začala:

Poradové číslo	Kedy došlo	Od koho (číslo a dátum)	Obsah	Ako bolo vyba-vené	Deň	
					vyba-venia	odo-slania
1/1924	–	Vlastné	Lúbstný list tulákovi na Popokatepetl (?)	Odoslané – Rádio Dvorček Južná Amerika	19. VIII. 1924	19. VIII. 1924

Milý môj tulák

stvorili sme ešte viac ako zázrak, stvorili sme krásny večer. To každý nevie. Bohvie, ktorý vie- tor ťa svetom ženie a ktorá voda ťa nesie. Bohvie,

kde infikuješ hnilobu meštiackeho života bacilom zdravej vzbury, jedno; ja ti za ten večer ďakujem a moja vďaka ťa nájde v najširšom svete. Ži, ty hnedý chlapče, a jedz krásu života sťa každodenný chlieb. Pošli mi pero z kajky!
Zoé.

Rádio Dvorček – Južná Amerika, čertvie v ktorom štáte je Popokatepetl. Zato pán šéf vie, v ktorej ulici je jeho kancelária

Moja úcta

Dobrý deň, slečna, ako ste sa vytancovali

Ó tie jeho zelené ruky, prečo sa smejú, prečo sa vysmieávajú, ty chmuľo, keby si vedel, čo je to za krása tanec pod magic- kým lampášom závistlivého mesiaca, keby si vedel, že na sve- te sú hnedí chlapci, čo majú tvrdé dlane, premeňujú v nich skalú na chlieb a úsmev na skalú, na ktorej možno spať a ktorou možno zabiť! Čo sú mi tvoje koktaily a unavené, falošné noci poctivých manželských spální, čo sú mi nádhery salónov a matematické úsmevy masných tvárí? Sú ešte na svete zdraví ľudia a vidiecke muziky, mámvivé vône.

KRÁSNE TO BOLO DÍVALA SOM SA

NA SVETE SÚ EŠTE ZÁZRAKY

Pán šéf mal podagru, a preto len zo závidi pýtal sa Zoé, ako sa vytancovala. Tú podagru získal z tých čísel zápisnice z rokovaní, sú ako vrece sušených slivák a niet v nich šťavy a niet v nich poézie. Týmto utorkom vplávala Zoé do starej, smutnej fázy života:

Slečna, nájdite mi r. č.

Slečna, nájdite mi r. č.

*

*

*

Hnedý chlapec sa svetom túlal a voňal vzdialené pozdravy Zoé vo vetre, čo nerešpektoval žiadne poludníky ani rovnobežky, sedel snáď na jednom mieste a kŕmil chlad železných strojov teplom svojho srdca. Transmisie vŕzgali, remene k tomu ako deti tľapkali, keď kónusy v šialenom tanci žrali sa nepovoľnými zubami vo večernom hlade. Repa, čo vyrástla z útrobov nekonečne tehotnej zeme, strácala sladkosť vo fabrike mastnej smradľavým olejom, vy modro-oká, čo sedíte v kaviarni za mramorovým stolíkom – hehe – ten kúšтик cukru, čo sa teraz vo vašej káve roztopil, bol z repy a tá potrebuje sakramentsky vyhnojenú zem! Veci splývajú, rozrastajú sa a prenikajú, hnedý chlapec stroje kŕmi svojou výbojnou silou a do ich revu šepká si sen:

Zoé ďaleká

*dnes píšem báseň z cukru, aby sa ľudia dali
životom oklamať. Je tvrdá tá báseň, železný
rytmus ju konštruuje, železo je naše, ľudí na tomto brehu,
cukor je ich, ľudí na onom brehu, dali sa
oklamať cukrom a neznajú hrdosti železa – ó
aké šťastie byť básnikom smrtiaceho železa!*

Keď prišiel tento list do advokátovej kancelárie, mal spoločnú cestu k smútočnému Underwoodu, kde sedela Zoé s pánom šéfom.

List kričal: Ja som báseň stvorená v nočnej šichte cukrovarníckej sezóny.

Pán šéf nekričal

vŕavel:

*Slečna Zoé, veľactená a veľavážená, budúci
mesiac preberám zavedenú advokátsku kancelá-
riu po p. Dr. X. Y. s mŕtvym i živým inventá-*

*rom – tam sedí 22 rokov p. A. B. ako úradník
a vy mi láskavo prepáčite, že vám dávam
14-dennú výpoveď. Zbohom.*

Bodka.

Na onom brehu cukrový úsmev, na tomto brehu víťazné železo, zelená azalka a muškát, opravovaná pančucha a mamičkin úsmev rozpačitý, aby nebolel.

ZOÉ, NEPLAČ

fabriky dymia, fabriky hučia, fabriky škripu a s nimi aj zuby. Milióny ľudí – to je ľudí, božemôj, to je ľudí, v železnom reve šialených strojov skandujú slová ostré sťa bajonety a požehnané dlaňou revolúcie.

Zoé, to bude nádherná muzika

Zoé, to bude nádherná muzika

PÔJDEME TANCOVAŤ!

SPISY PETRA JILEMNICKÉHO

ČERVENÁ 7
KINEMATOGRAFICKÉ
POVIEDKY
NÁVRAT

PETER
JILEMNICKÝ

VYDALA PRAVDA, TLAČOVÝ KOMBINÁT KSS,
NAKLADATELSTVO PRAVDA
AKO SVOJU 1878. PUBLIKÁCIU
I. VYDANIE, BRATISLAVA 1977

PREBAL A VÄZBU NAVRHOV A GRAFICKY UPRAVIL
OTO TAKÁČ

ZODPOVEDNÝ REDAKTOR
VASIL JASENČÁK

TECHNICKÁ REDAKTORKA
EVA ZDRAŽILOVÁ

KOREKTORKA
MÁRIA ĎURISOVÁ

VYTLAČILI: PRAVDA, TLAČOVÝ KOMBINÁT KSS, TLAČIARENSKÉ
ZÁVODY PRAVDA, ŠTÚROVA 4, BRATISLAVA — POČET STRÁN 264
— NÁKLAD 5000 EX. — AH 12,01; — VH 12,25 — TEMATICKÁ SKUPINA
13/33 — POVOL. SÚKK OR č. 1338/I-74

75-010-77.VIA z. Kčs 20,-

DAR